

**Modernite ve Gelenekler Arasında
Evli ve Çalışan Kadının Yaşamı:
Türkiye Örneğinde Ampirik Bir İnceleme¹**

**Life of the Married and Working
Woman between Modernity and
Traditions: An Empirical Study in Turkey**

Şura ZAVALSIZ²
Hamza ATEŞ³

Journal of Civilization Studies
Volume 6, Issue 2, pp. 87-99
December 2021
DOI: 10.52539/mad.1031979
Received: 03.12.2021
Accepted: 31.12.2021
© The Author(s) 2021
For reprints and permissions:
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ma>

Özet

Toplumsal cinsiyet rolleri aile içerisindeki iş bölümünü etkilemektedir. Kadın-erkek eşitlikçi politikalar sonucu kadının yaşamı toplumsal cinsiyet rollerinden ayrıştırılmaya çalışılsa da, Türkiye’de kadının aile içerisindeki anne ve eş rollerine bağlı sorumlulukları, erkeğe göre yüksek oranda devam etmektedir. Geleneksel cinsiyet rollerinin Türkiye’de aile yapısında devam etmesi ve hane içi işlerin sorumluları arasında var olan dengesiz dağılım sonucu kadınlar; eğitim, istihdam, sağlık gibi alanlara katılımında zorluk yaşamakta ve dezavantajlı ya da özel olarak korunması gereken gruplar arasında yer almaktadırlar. Bu bağlamda kadınların sosyoekonomik olarak güçlendirilmesine yönelik kamu politikaları uygulanmaktadır. Bu politikalar istihdamla ilişkili yapıdadır ve Türkiye’de kadın istihdamı her geçen yıl artmaktadır. Böylelikle kadının yaşamına, anne-eş sorumluluklarının yanı sıra çalışma hayatının sorumlulukları da eklenmektedir. Çoklu rollerini yoğun tempoda yaşayan evli ve çalışan kadınların yaşamlarında niteliksel ve niceliksel etkilerin olduğu düşünülmektedir. Diğer yandan literatürde bu çoklu rollerin kadınların hayatına ekonomik ve sosyal alanlarda etkilerini ampirik olarak ölçen çalışmaların eksikliği hissedilmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, evli ve çalışma hayatında olan kadınların çoklu roller yüklenerek sorumluluklarının arttığı yaşamlarında “Ekonomik refah ve memnuniyet ilişkisine” cevap aramaktır. Bu kapsamda, evli ve çalışan kadınların iş ve aile yaşamlarına dair ekonomik refah ve yaşam memnuniyetine yönelik alguları nicel araştırma yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma sonucunda, evli ve çalışan kadınların yaşamında, gelirine bağlı olarak ekonomik artışın yaşandığı, ekonomik refaha dair bulguların pozitif yönde olduğu ancak yaşam memnuniyetinin ise azalma eğiliminde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Politikası, Kadın, Ekonomik refah, Yaşam memnuniyeti, Toplumsal cinsiyet

Abstract

Gender roles affect the division of labor within the family. Male-female equality policies as a result of the woman's life also try to keep it separated from gender roles, responsibilities attached to the role of mother and wife in the family of women in Turkey, continues to be higher than men. among which there continue to traditional gender roles in the family structure in Turkey and responsible for internal affairs of the household result of the uneven distribution of women. They have difficulty in participating in areas such as education, employment, health, and they are among the disadvantaged or specially protected groups. In this context, public policies are implemented to empower women socioeconomically. This is a structure associated with employment policies and employment of women in Turkey is increasing every year. In this way, the responsibilities of the working life are added to the life of the woman as well as the responsibilities of the mother and wife. It is thought that there are qualitative and quantitative effects on the lives of married and working women who live in their multiple roles at an intense pace. On the other hand, there is a lack of studies in the literature that empirically measure the effects of these multiple roles on women's lives in economic and social fields. The aim of the study is to seek an answer to "The relationship of economic welfare and

¹ Bu çalışmada, “Evli ve Çalışan Kadınların Yaşamlarındaki Bereket Algısı: Bir Kamu Politikası İncelemesi” başlıklı yüksek lisans tezine ait bulgular kullanılmıştır.

² Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, surazavalsiz@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-8656-6192

³ Prof. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, ates.hamza@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0975-0062

satisfaction" in the lives of women who are married and in working life, where their responsibilities have increased by taking on multiple roles. In this context, the perceptions of married and working women towards economic well-being and life satisfaction regarding work and family life were analyzed using quantitative research method. As a result of the research, it is concluded that there is an economic increase in the lives of married and working women depending on their income, the findings on economic prosperity are positive, but life satisfaction tends to decrease.

Key Words: Public policy, Woman, Economic welfare, Life satisfaction, Gender

GİRİŞ

Aile, toplumun genel kabulleri içerisinde yer alan, resmi sözleşmeye dayanan ve nesillerin devamlılığını sağlamada başat rolü olarak, T.C. Anayasası'na göre de Türk toplumunun temelidir. Aile yapısı içerisinde kadın, sahip olduğu eş ve anne sıfatları ile ailenin önemli bir ferdidir. Toplumun en küçük birimi olan ailenin içerisindeki problemler toplumu da etkileyebilmektedir. Bu sebeple aile yapısı tarih boyunca önemini korumaktadır.

Toplumsal cinsiyet rolleri aile içerisindeki iş bölümünü etkilemektedir. 1926 yılı 743 sayılı Medeni Kanun'un 152. maddesinde "Evin reisi kocadır." ibaresi 2002 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 22.11.2001 tarih ve 4721 sayılı Medeni Kanun'da ise "Aile birliğini eşler birlikte yönetirler" (Medeni Kanun, Madde 186) hükmü bulunmaktadır. Uzun yıllar yürürlükte kalan Medeni Kanun'un da etkisiyle geleneksel Türk ailesi, erkeğin tam gün çalışarak evin aile reisliğini üstlendiği, kadının ise ev ve çocuk yetiştirme sorumluluklarını alarak ev kadınlığını üstlendiği bir yapıdır (Sancar, 2014:19).

Türkiye'de 1990 yılı ve sonrasında, özellikle Avrupa Birliği (AB) uyum sürecinde, cinsiyet eşitliği politikaları iç hukuka uyumlaştırılmış ve uluslararası hukuki metinlere taraf olunmuştur. 1982 Anayasası'nın 10. maddesine 2004 yılında yapılan değişiklikle, "*kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir.*" hükmü eklenmiştir. Bu maddenin devamına: "*Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.*" eklemesi yapılarak, kadın-erkek eşitliği anayasal koruma altına alınırken aynı zamanda devletin sorumluluğunun da önemi vurgulanmaktadır. 2002 yılından sonra yeni Medeni Kanun'un da meydana gelişyle, aile içerisindeki rollerin tanımları kadın-erkek eşitliği ilkesi gereğince değiştirilse de, bu değişiklik kadın ve erkeğin aile içerisindeki görev ve sorumluluklarını doğrudan etkilememiştir. 2016 yılı Türkiye Aile Yapısı Araştırması (TAYA) verilerine göre, Türkiye'de hane içinde kadın %77,7 oranıyla ev düzeninden sorumlu olan kişidir (AÇSHB, 2016:89). 2016 yılı Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Aile Yapısı Araştırması verilerine göre, hane içinde küçük çocukların bakımından %86 oranında anne sorumludur. Evin günlük işleri olarak sıralanabilecek; yemek yapma, çamaşır ve bulaşık yıkama, evin günlük ve haftalık temizlikleri gibi faaliyetlerin tamamı %90 ve üzeri oranda kadın tarafından gerçekleştirilmektedir. TÜİK ve TAYA verilerine göre, kadının ev işleri ve ebeveynlik sorumluluklarının erkeğe göre çok yüksek oranda olduğu görülmektedir.

Kadının hane içi sorumluluklarının yüksek oranda devam ettiği Türk toplumunda, istihdamın teşvik edildiği kamu politikalarının da etkisiyle, çalışma hayatına her geçen yıl katılan kadın sayısı artmakta, kadınların yaşamlarında buna bağlı ekonomik ve sosyal değişim-dönüşümler yaşanmaktadır. Çoklu rolleri olan ve bu rolleri yoğun tempoda yaşayan evli ve çalışan kadınların yaşamlarında niteliksel ve niceliksel etkilerin olduğu düşünülmektedir. Diğer yandan literatürde bu çoklu rollerin kadınların hayatındaki değişiklikleri ampirik olarak ölçen çalışmaların eksikliği hissedilmektedir. Evli kadınların çalışma hayatına katılımıyla yaşamlarında meydana gelen ekonomik ve sosyal değişimlerin yaptığı etkileri bu kapsamda ele alabiliriz. Bu doğrultuda araştırmanın amacı ve sorusu, evli ve çalışma hayatında olan kadınların çoklu roller yüklenerek sorumluluklarının arttığı yaşamlarında "Ekonomik refah ve memnuniyet var mı?" sorusuna cevap aramaktır.

Bu amaçla çalışmanın ilk bölümünde, kamu politikalarının kadının istihdamını artırıcı etkisinin ve kadını sosyoekonomik olarak güçlendirme hedefinin olduğu varsayımına dayandığından, mevzuatın ilgili yapısı incelenmektedir. Bu bölümde, kadının toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini anlamada nasıl kullanıldığını ve kamu politikalarındaki yerini açıklaması amaçlanmaktadır. Araştırmanın ikinci bölümünde, araştırmanın yöntemi ve dizaynı sunulmaktadır. Analiz ve bulguların paylaşıldığı bölümden sonra, sonuç bölümü araştırmanın toplumsal cinsiyet çalışmalarına katkısını tartışmaktadır.

1. KAMU POLİTİKALARI EKSENİNDE KADININ EKONOMİK REFAHI VE YAŞAM MEMNUNİYETİ

Kamu yönetimi, ülke genelini kapsayan örgütlenmesiyle devletin idari işlerinin yerine getirildiği bir sistem olmasıyla birlikte, birey ve devlet arasındaki ilişkileri düzenleyen bir mekanizmadır (Eryılmaz, 2009; Sözen, 2011). Devlet ve toplum düzeninin temel dayanağı olan kamu yönetimi, bu düzenin devamlılığı için toplumun sorunlarına yönelik politikaların uygulanmasına ihtiyaç duymaktadır. Kamu yönetiminin elemanlarından biri olan kamu politikası toplumsal sorunların tanımlanmasında ve bu sorunların çözümünde hükümetler tarafından kullanılan bir araçtır. Toplumsal sorunların çözümünde kamusal aktörlerin ya da kamusal aktörlerin denetiminde bulunan diğer aktörlerin karar ve eylemlerinin çerçevesini belirlemektedir (Gül, 2015).

Anderson'a (2011) göre kamu politikalarının; aktör, talep, söylem, çıktı ve sonuçlar olmak üzere beş temel unsuru bulunmaktadır. Kamu politikasının üretiminde resmi ya da resmi olmayan aktörlerin talep ve söylemleri toplumu etkileyen politikaların ortaya çıkarılmasını sağlamaktadır. Ortaya çıkarılan bu politikaların toplumsal zeminde çeşitli etkileri bulunmaktadır. Kamu politikalarının bu etkisi dolayısıyla kamu yönetimi, hem etkilenen hem etkileyen bir aktördür (Sözen, 2011: 135).

Toplum içerisinde bulunan bazı gruplar, toplumun çoğunluğuna göre eğitim, istihdam, sağlık, siyasal katılım gibi alanlara katılımda zorluk yaşamaktadırlar ve dezavantajlı ya da özel olarak korunması gereken gruplar olarak adlandırılmaktadırlar (Tokol, 2018:175). Cinsiyetleri nedeniyle dezavantajlı gruplar arasında yer alan kadınların sosyoekonomik olarak güçlendirilmeleri devletin sorumluluk alanı içerisinde kabul edilmektedir ve bu doğrultuda çeşitli kamu politikaları uygulanmaktadır.

Kamu politikalarını etkileyen aktörlerden biri olan ve 1980 yılından sonra yükselişe yeni feminist geleneğin kamusal ve özel alan ayrımının ortadan kaldırılmasını Heywood (2011) şu dört başlıkta sıralamaktadır: Ataerkillik (Patriyarka), toplumsal cinsiyet, eşitlik ve farklılık. Bu ana temalar etrafında şekillenen neo-liberal politikalar sonucu Türkiye'de, ulusal ve uluslararası düzende dönüşümler yaşanmaktadır. Bununla birlikte 21. yüzyılda demokrasileri değerlendirmek, ekonomik kalkınma kadar toplumsal cinsiyet eşitliğinin uygulanmasını da düşünmeyi gerektirmektedir (Taşkın, 2020).

Türkiye'de kamu politikalarını belirleyen ve yönlendirici bir araç olan kalkınma planları, strateji ve eylem planları aracılığıyla, kadının sosyal ve ekonomik olarak güçlendirilmesi için politika hedefleri oluşturulmaktadır. Türkiye'de, Ulusal İstihdam Stratejisi (2014-2023), On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023) gibi ulusal kamu politika belgeleri aracılığıyla; kadının sosyoekonomik olarak güçlendirilmesi, kadın ve erkek istihdam oranlarının eşitlenmesi için politika hedefleri oluşturulmaktadır. Kamu politika belgelerinde kadının güçlendirilmesi ile istihdam doğrudan ilişkili yapıdadır.

On Birinci Kalkınma Planı'nda (2019-2023), kadınların eğitim düzeyindeki yükselişin aksine niteliği az, kayıt dışı ya da ücretsiz aile işçiliği konularında kadın işgücü oranının yüksekliği sürmekte bu sebeple kadınların işgücüne katılımı gerilediği (Madde 48) belirtilmektedir. Bu maddede görüleceği gibi, kadın eğitim düzeyinin yükselmesine rağmen annelik ve eşlik rollerine yüksek oranda emek verdiği ve bu nedenle işgücünün düşük oranda olduğu görülmektedir. Kadının işgücüne dâhil edilebilmesi için sosyal olarak desteklenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Yoğun çalışma temposu içerisinde yer alan kadınların aile ve iş yaşamı uyumlaştırılması amacıyla esnek çalışma, ebeveyn izni gibi politika hedefleri oluşturulmaktadır (Madde 255 ve Madde 351).

Kadının Güçlendirilmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nda (2018-2023); eğitim, ekonomi, sağlık, karar alma mekanizmalarına katılım, medya olarak beş temel politika ekseninde oluşturulmuştur. Bu belgeye göre, güçlü ve sürdürülebilir kalkınma için; kadının çalışma hayatındaki varlığı, istihdam edilmesi ve üretimde karar sahibi olması gerekliliği vurgulanmıştır. Bununla birlikte kadının ekonomik açıdan güçlenmelerini sağlamanın, aile içindeki konumlarını da iyileştirmektedir (2018:71) iddiasını taşımaktadır.

Türkiye'de kamu politikaları aracılığıyla kadınlar fırsat eşitliği ve pozitif ayrımcılık politikalarıyla sosyoekonomik olarak desteklenmektedirler. Özel politika gerektiren gruplar içerisinde yer alan kadınların işgücüne ve istihdama katılımlarının önündeki engellerin kaldırılması amacıyla Ulusal İstihdam Stratejisi (2017-2023) kapsamında politika, strateji ve tedbirler oluşturulmaktadır. Eğitim ile istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi, işgücünde güvence ve esneklik oluşturulması, dezavantajlı grupların istihdamının

artırılması, istihdam ile sosyal koruma ilişkisinin güçlendirilmesi olarak dört temel politika ekseninde hedefler belirlenmektedir.

Politika belgelerinin genel çerçevesi, kadının ekonomik olarak güçlendirilmesini amaçlanmakta, bununla birlikte sosyal ve kültürel olarak da gelişimlerini sağlama hedefindedir. Bu bağlamda, ekonomik refah ve memnuniyet kavramları kadının yaşamında politika hedefleriyle oluşturulmaya çalışılmaktadır. Kadınlara istihdam alanları açılarak ekonomik fayda sağlanırken, iş ve aile yaşamındaki yoğun tempunun sosyal politika uygulamalarıyla azaltılması ve kadının yaşam tatmininin artırılması hedeflenmektedir.

Uygulanan kamu politikalarının da etkisiyle, TÜİK (2019) işgücü verilerine göre, 2004 yılından 2013 yılına kadar evli kadının işgücüne katılım oranı artmaktadır. 2004 yılında %21,6 olan kadının işgücüne katılım oranı 2013 yılında %30,5 düzeyine çıkarak yaklaşık %9 artış göstermiştir. 2019 yılı TÜİK işgücü istatistik verilerine göre, Türkiye’de erkeklerin iş gücüne katılım oranı %72’iken, kadınların iş gücüne katılım oranı ise %34,4’tür. Bu oranlar her 10 erkekten yedisinin ve her 10 kadından üçünün istihdam edildiğini ya da edilmeye hazır bulunduğunu göstermektedir. Erkeğe oranla kadının işgücüne katılım oranı düşük düzeyde olsa da, kadının son 15 yılda iş gücüne katılım oranı yaklaşık %13 oranında artış göstermektedir.

Evli kadınların geleneksel cinsiyete dayalı iş bölümünde ev sorumluluklarının yüksek oranda devam ettiği ve kadının yoğun emek gösterdiği anne ve eş sıfatlarına, çalışma hayatına katılımıyla birlikte iş kadını sıfatı da dâhil olmaktadır. Dolayısıyla çalışma hayatına katılan kadının yaşamında sahip olduğu sıfatlar ve buna bağlı olarak görev ve sorumlulukları artmaktadır. Bu durumda kadınlar çoklu rol üstlenmekte; iş, eş ve anne rollerini yoğun tempoda sürdürmektedirler. Her bir rol için emek sarf eden kadınlar tükenmişlik sorunuyla karşılaşabilmektedirler (Akyurt, 2018:90). Yaşanabilecek psikolojik sorunlarla birlikte, çoklu rollere bağlı olarak yaşamlarındaki niteliksel ve niceliksel kazanım düzeyi değişebilmektedir. Bu sorunları yaşayan kadınlar çalışma hayatı ve aile arasındaki dengenin kurulmasında güçlük yaşamaktadırlar (SASAM, 2015:2). Artan kadın istihdam ile ortaya çıkan iş-yaşam dengesi politikaları (Kul Parlak, 2016: 56) ile kadının ev ve iş rolleri arasında denge sağlanması amaçlansa da yapılan çalışmalarda, çalışan evli kadınların ev ve iş rollerinin çatışmaya sebep olduğu (Karapınar, İlsev ve Ergeneli, 2006; Coşkun, 2013; Kızıldağ ve Cin, 2017) görülmektedir.

Kamu politikaları birdenbire ortaya çıkan metinler olmaktan ziyade, belli bir süreç neticesinde gelişmektedirler (Anderson, 2011). Örneğin, 1995 yılında AÇSHB tarafından gerçekleştirilen Sağlık Sektöründe Kadın araştırmasında evli ve çalışan kadınlar ile birebir görüşmeler sonucu elde edilen bulgular, istihdam edilen ancak sosyal yönden desteklenmeyen kadınların yaşadığı sıkıntıları göstermektedir (akt. Koray, 2005:447):

*“İşte çalış, evde çalış, ikisinden biri yarım kalıyor. Evliliğim eksik kaldı. Çocuk yapamadım.”
(Kadın hemşire)*

“Hemşirelik zor bir meslek; evli bayanlar için ev işleri, buranın nöbetleri; yaşam alt üst oluyor. 24 saat hastanedesiniz; eve gidip yatıyorsunuz orada da verimli olamıyorsunuz. Ne kendine, ne eşine, ne de çocuğuna faydan oluyor.” (Kadın hemşire)

Sağlık sektöründe kadınlara yönelik tutum ve davranışlar ile cinsiyete dayalı ayrımcılığın araştırıldığı bu çalışmada bazı katılımcılar, çalışma hayatıyla birlikte kazandıkları yoğun tempoda yaşanan çoklu rollerini yaşamlarında memnuniyetsizliğe neden olduğunu gösteren cevaplar vermektedirler. Yapılan çalışmada kadınların çoklu rollerine bağlı yoğun tempunun yaşamlarında sorunlara sebep olduğu görülmektedir. Araştırma sonucunda, çalışan kadınların iş hayatındaki en büyük engellerinin ev ve çocuk sorumlulukları olduğu, bu yönde kadının yaşamını destekleyici, esnek çalışma saatlerinin uygulanması, ev ve çocuk sorumluluklarının çiftler arasında eşit olarak paylaşmaya özendirici kamu politikalarının uygulanması önerilmektedir (Mardin, 2000). Uygulanan kamu politikalarıyla kadının istihdamı teşvik edilirken, sosyokültürel olarak desteklenmesi de böylelikle yıllar içerisinde amaçlanır hale gelmektedir.

2. VAKA ANALİZİ: MODERNİTE VE GELENEKLER ARASINDA TÜRKİYE’DE EVLİ VE ÇALIŞAN KADININ YAŞAMI

Evli ve çalışan kadınların yaşamlarındaki ekonomik refah ve yaşam memnuniyet algılarının incelendiği bu bölümde, çalışmaya dair tanımlayıcı bilgiler ve bulgular derlenmektedir. Birinci bölümde araştırmanın amacı ve metodolojisi belirtilmektedir, ikinci bölümde ise bulgular yer almaktadır. Bulgular kısmı, ekonomik refah ve memnuniyet alt başlıklarında incelenmektedir.

2.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Araştırmanın amacı, çoklu rollerini yoğun tempoda yaşayan evli ve çalışan kadınların yaşamlarında “Ekonomik refah ve memnuniyet var mı?” sorusuna cevap aramaktır. Araştırmanın hipotezleri çalışmanın temel araştırma sorusu kapsamında oluşturulmuştur. Birinci hipotez “Evli ve çalışan kadının yüklendiği çoklu roller sebebiyle yaşam memnuniyetinin azalması beklenmektedir.” İkinci hipotez ise “Çalışma hayatındaki kadınların yaşamlarında ekonomik refahın artması beklenmektedir.” Bu kapsamda, evli ve çalışan kadınların iş ve aile yaşamlarına dair ekonomik refah ve yaşam memnuniyetine yönelik algıları nicel araştırma yöntemiyle incelenmektedir.

Araştırma sorusuna cevap aramak amacıyla bir soru formu oluşturularak, eşit ve bağımsız olarak basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle araştırma gerçekteşirilmiştir. Soru formu, toplam 28 sorudan ve demografi, memnuniyet ve ekonomik refah algısı olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. Memnuniyet soruları üçlü Likert tipinde, ekonomik refah algısı ise beşli Likert tipinde ölçülmektedir. Çalışma içerisinde yaşam memnuniyeti; evli, anne ve çalışan kadının kendisine, ailesine ayırdığı vakitten, sosyal yaşamından duyulan memnuniyeti, annelik ve eş olma vasfından duyulan memnuniyeti, işin mutlu etmesi, gelecekte daha mutlu olma beklenti düzeyi, işyeri ilişkilerinden ve işe harcanan zamandan duyulan memnuniyeti ifade etmektedir. Diğer bir yandan ekonomik refah ise; bireyin gelirini, geliri sonucu yapılan birikim ve yatırımları, gelecekte yatırım yapabilme ve çalışıyor olma beklentisi, gelirinin yeterli olması algısı sonucu gider azaltmama ihtiyacı gibi faktörlerden oluşmaktadır.

Anket, 25 Mart 2020 tarihinde internet üzerinden Google Dokümanlar uygulaması aracılığı ile oluşturulmuş ve ilan edilmiştir. Kamuoyuyla paylaşılması sonrasında yaklaşık beş ay yayında kalan anket, evli ve çalışma hayatı olan toplam 416 kadın katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Verilen cevapların 26’sı hatalı ve evren kümesine ait olmadığından araştırma kapsamına alınmamıştır. Toplam 390 katılımcı ile araştırma tamamlanmıştır.

Anketin evli ve çalışan kadınlara ulaştırılması e-posta aracılığıyla ve sosyal medya hesaplarından paylaşılarak gerçekteşirilmiştir. Anketin internet ortamında oluşturulup, sosyal medya platformları ve e-posta aracılığıyla paylaşılmasının temel sebebi, 2019 yılında başlayan ve veri toplama sürecinde de devam eden COVID-19 Pandemisi dolayısıyla uygulanan sokağa çıkma kısıtlılığı ve sosyalleşmenin minimum düzeyde tutulma politikalarıdır. Katılımcıların pandemi sürecinde yaşama dair beklenti ve memnuniyetler değişiklik gösterme ihtimali bulunduğundan bu durum, araştırmanın hem sınırlılığı hem de güncel noktası olarak düşünülebilir.

Araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve analizinde SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Araştırmada katılımcılara ilişkin demografik ve tanımlayıcı bilgiler frekans ve yüzde olarak tanımlayıcı istatistik ifadelerle analiz edilmektedir. Araştırma kapsamında değerkenler arasındaki ilişkinin analizi için çapraz analiz tabloları kullanılmaktadır.

2.2. Araştırmanın Bulguları

Araştırmaya katılan kadınların %94,4’ünün eşleri de çalışmaktadır. Eşleri çalışmayan kadınlar araştırmanın %5,6’sını oluşturmaktadır. Katılımcıların %33,6’sı ebeveyn değildir. Katılımcıların %50,8’inin 2.400-5.000 TL arası aylık gelirleri bulunurken, yaklaşık %38 oranında katılımcının 5.000-10.000 TL arası maaş almaktadırlar. Bu oranlara göre katılımcıların önemli oranda çoğunluğu asgari ücretten fazla ve 10.000 TL’de az aylık gelire sahiptirler.

Katılımcıların iş kadını olarak eş ve ebeveyn olma sorumluluklarını tanımlamaları istendiğinde katılımcıların %26,4’ü eş olma düzeylerini orta ve aşağısı olarak belirtirken, %73,6 oranında çoğunluğu yüksek ve üzeri düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Evli ve iş kadını kadınlar evliliğin ve eş olmanın gerektirdiği görevleri yüksek ve üzeri oranda gerçekteşirdikleri algılarına sahiptirler. Ebeveyn olan katılımcılar ise ebeveyn olma düzeylerini %76,3 oranıyla yüksek ve üzeri olarak belirtmişlerdir (Bkz. Tablo 1). Bu oran genel olarak evli ve çalışan kadınların, anne olmanın getirmiş olduğu görevleri yerine getirebilme algılarına sahip olduklarını göstermektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Eş ve Anne Sorumluluğuna Sahip Olma Algıları

	Eş Olma Sorumluluğu	Ebeveyn Olma Sorumluluğu
Çok düşük	1,5	,5
Düşük	,5	1,3
Orta	24,4	13,8
Yüksek	42,1	26,7
Çok Yüksek	31,5	24,1
Toplam	100,0	76,4

2.2.1. Yaşam Memnuniyetine Yönelik Bulgular

Çalışmada, çalışma hayatında olan evli kadınların; kendilerine ve ailelerine ayırdıkları vakitten duydukları memnuniyet, sosyal yaşamdan duyulan memnuniyet, çoklu rollere bağlı yoğun tempoda çoklu rollerinin tatmin etme algısı, çalışılan işin mutlu etmesi, iş ile ilgili çalışma ortamının ve işe ayrılan zamanların memnun etmesi yaşamlarındaki memnuniyeti ölçme araçları olarak kullanılmaktadır.

İlk olarak katılımcılara kendilerine ayırdığı zamandan duydukları memnuniyet sorulmaktadır. Elde edilen verilere göre, katılımcıların %47,7 oranında orta düzey memnuniyet duyduklarını belirtmişlerdir. Memnun olanların oranı (%32,3) ise memnun olmayanların oranından (%20) fazladır (Bkz. Tablo 2). Aileye ayrılan zaman ise katılımcıların %46,9'u oranıyla orta düzey memnuniyet duymaktadırlar. Katılımcıların ailelerine ayırdığı zamandan duyulan memnuniyetleri ile kendilerine ayrılan memnuniyetin ikisi de orta düzey olup, birbirine yaklaşık orandadır. Bununla birlikte katılımcıların kendine ayırdığı zamandan memnun olanların oranı %32,3 iken, aileye ayrılan zamandan memnun olanların oranı %42,6'dır. Bu oranlar katılımcıların kendilerinden ziyade aileye ayırdığı zamandan daha yüksek oranda memnun olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Evli ve iş yaşamındaki kadınların kendileri ve aileleri arasında ayırdığı vakitten memnun olmama oranları karşılaştırıldığında ise kadınların aileden ziyade kendilerine ayırdığı zamandan daha yüksek oranda memnun olmamaktadırlar. Kendine zaman ayıramamaktan dolayı memnuniyetsizlikleri artmaktadır. Sosyal yaşamından duyulan memnuniyet düzeyinde de katılımcıların %49,5'i orta düzey memnuniyet duymaktadırlar (Tablo 2).

Kadının eş ve ebeveyn olma sorumluluğuna yüksek oranda sahip katılımcıların kendilerine ayırdıkları vakit ve sosyal yaşamdan duydukları memnuniyet oranlarının aileye ayrılan vakitten daha düşük oranda olmasının sonucu olabilmektedir. Bu bağlamda, çoklu rollere bağlı sorumluluklar kendilerine ayırdıkları zamandan duydukları memnuniyeti, ailelerine ayırdıkları zamandan duydukları memnuniyeti ve sosyal yaşamdan duydukları memnuniyetin azaltıcı etkisi olabileceği sonucu çıkmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların Kendisine, Aileye Ayırdığı Zaman ve Sosyal Yaşam Memnuniyeti

	Memnunum	Orta düzey memnuniyet	Memnun değilim
Kendine ayrılan zamandan duyulan memnuniyet	32,3	47,7	20,0
Aileye ayrılan zamandan duyulan memnuniyet	42,6	46,9	10,5
Sosyal yaşamından duyulan memnuniyet	33,6	49,5	16,9

Bireylerin gelecek algılarını, bugün yaşadıkları süreç ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda katılımcılara beş yıl sonra daha mutlu bir hayat yaşama inançları sorulmuştur. “Evet, Hayır ve Fikrim yok” olarak seçenklendirilen soruda, katılımcıların %52,1'inin gelecekteki mutlu olabileme inancına dair fikri olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcıların %45,4'ü ise gelecekte daha mutlu bir hayatlarının olacağını düşünürken, sadece %2,6'sı daha mutlu olmayacaklarını düşünmektedirler (Bkz. Tablo 3). Bu oranlar evli ve çalışan kadınların geleceğe dair umutsuz olmadıklarını ancak istikrarsızlık ya da belirsiz bir yaşam sürüyor olabildiklerini göstermektedir.

Tablo 3. Beş Yıl Sonra Daha Mutlu Bir Hayat Yaşamaya Olan İnanç

	Frekans (n)	Oran %
Evet	177	45,4
Hayır	10	2,6
Fikrim yok	203	52,1
Toplam	390	100,0

“Sahip olduğum işim genellikle beni mutlu eder” beşli Likert ölçekte şekillendirilen soruda katılımcıların %79,2 kümülatif oranda, çalıştıkları işlerin genellikle kendilerini mutlu ettiklerini ifade etmektedirler (Tablo 4).

Tablo 4. İşin Mutlu Etmesi

	Frekans (n)	Oran %	Kümülatif Oran %
Kesinlikle Katılıyorum	179	45,9	45,9
Katılıyorum	130	33,3	79,2
Kararsızım	56	14,4	93,6
Katılmıyorum	15	3,8	97,4
Kesinlikle Katılmıyorum	10	2,6	100,0
Toplam	390	100,0	

Bireylerin iş yaşamlarıyla alakalı memnuniyet düzeyleri yaşamlarındaki memnuniyeti tanımlayacak veriler içermektedir. İş yaşamı ilişkileri, işe bağlı harcanan zamanlar bu verileri oluşturan olgulardır. Katılımcıların genel olarak iş hayatında geçirilen zamandan duydukları memnuniyet düzeyleri %49 oranıyla orta düzeydir. Memnun olmayanlar katılımcıların %13,6’sını oluştururken, %37,4’ü ise memnun olduğunu ifade etmektedir. Katılımcılar çalıştıkları işten ise %49,7 oranıyla memnun olmaktadır. İş yeri ilişkileri ise %50,8 oranıyla orta düzey memnun oldukları bir diğer olgudur. Katılımcılar işe gidiş-geliş için harcanan zamandan %49,0 oranıyla memnun olduklarını belirtmektedirler (Tablo 5). Tablo 5’in genel değerlendirmesinde, katılımcılar iş yerinde geçirilen zamandan ve işyeri ilişkilerinden orta düzeyde memnun olurken, çalışılan işten ve işe gidiş-geliş için harcanan zamandan ise genel olarak memnun olmaktadır.

Tablo 5. İş Yaşamı ile İlgili Memnuniyet Düzeyleri

	Memnunum	Orta düzey memnuniyet	Memnun değilim
İş hayatında geçirilen zamandan duyulan memnuniyet	37,4	49,0	13,6
Çalışılan işten duyulan memnuniyet	49,7	41,0	9,2
İş yeri ilişkilerinden duyulan memnuniyet	37,2	50,8	12,1
İşe geliş-gidiş için harcanan vakitten duyulan memnuniyet	49,0	29,2	21,8

Katılımcılara yaşamlarındaki ekonomik refahı ölçmek amacıyla, şahsi ve hane halkının toplam gelirinden duydukları memnuniyet düzeyleri sorulduğunda, katılımcıların %46,9’u şahsi gelirinden memnun olurken, %36,7’si orta düzey memnun olduğunu ifade etmektedir (Tablo 6). Bu oranlara göre, evli ve çalışan kadınlar genel olarak şahsi gelirlerinden memnun oldukları görülmektedir. Katılımcılar hane halkı aylık gelirinden duydukları memnuniyet ise şahsi gelirden duyulan memnuniyet ile yaklaşık oranlardadır. Buna göre katılımcıların %51’i hane halkı gelirinden memnun olduklarını, %38,2’si ise orta düzey memnuniyet duyduklarını ifade etmektedirler (Tablo 6). Bu oranlar, genel olarak evli ve çalışan kadınların şahsi ve hane halkı toplam gelirinden memnun olduklarını göstermektedir.

Tablo 6. Şahsi ve Hane Halkı Gelirinden Duyulan Memnuniyet

	Memnunum	Orta düzey memnuniyet	Memnun değilim
Şahsi Gelirden Duyulan Memnuniyet	46,9	36,7	16,4
Hane Halkının Toplam Gelirinden Duyulan Memnuniyet	51,0	38,2	10,8

2.2.2. Ekonomik Refah Bulguları

Ekonomik ferah gelir ve gelire bağlı ekonomik faaliyetlerle ifade edildiğinde, bireyin gelire bağlı yatırım ve birikimleri ifade etmektedir. Çalışma hayatına son veren kadınlar, ekonomik olarak zorlandığını ve tekrar çalışma yaşamına katıldıklarını belirtmektedirler.

Asgari ücret ile 10.000 TL ve üzeri aralıklarla oluşturulan seçeneklerde, katılımcıların aylık maaşları sorulduğunda, %50,8'i 2.400-5.000 TL arası aylık gelirleri bulunmaktadır. Yaklaşık %38 oranıyla katılımcılar 5.000-10.000 TL arası maaş almaktadırlar. Bu oranlara göre katılımcıların önemli oranda çoğunluğu asgari ücretten fazla ve 10.000 TL'de az aylık gelire sahiptirler.

Katılımcıların %65,4'ü temel harcamalar sonrasında aylık maaştan arta kalan meblağ olduğunu belirtmektedirler. Çalışma hayatında elde edilen maaş ile hane ekonomisinde pozitif bir değişim olduğunu düşünen katılımcılara sahip oldukları yatırımlar sorulduğunda, katılımcıların toplamda %59 yatırım sahibi olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların %51,5'i ev ya da araba yatırımı yaparken, %7,4'ü ise altın ya da mevduat hesabı olduğunu belirtmektedir (Tablo 7). Bu oranlar maaşlarının hane ekonomisine pozitif katkı sağladığı algısına sahip olan katılımcıların, algılarının somuta dayandığını göstermektedir. Çalışma hayatına katılan katılımcılar yüksek oranda, çalışma süresi içerisinde birikim ve yatırımlara sahip olmuşlardır. Bu doğrultuda evli ve çalışan kadınların maaşları hane ekonomisine katkı sağlamaktadır.

Tablo 7. Çalışma Hayatı İçerisinde Sahip Olunan Birikim ve Yatırım

	Frekans (n)	Oran %	Kümülatif Oran
Altın ya da mevduat hesabı	29	7,4	7,4
Araba ya da Ev	201	51,5	59,0
Yok	160	41,0	100,0
Toplam	390	100,0	

Maaşın hane ekonomisine katkı sağlaması ve sahip olunan yatırımlar göstermektedir ki, çalışma hayatına katılan kadınların maaşları ekonomik refahlarını artırdığı algısına sahiptirler.

Sahip olunan birikim ve yatırımlar ile maaşın hane ekonomisinin refahını artırdığına yönelik algıları bulunan katılımcılar, gelecekte de yatırım yapabileceklerine olan inancı oluşturmaktadır. Buna göre, evli ve çalışan kadınlar genel olarak, %57,7 oranıyla beş yıl sonra yatırım yapabileceklerini ifade etmişlerdir (Bkz. Tablo 8). Genel olarak katılımcılar ekonomik belirsizlik içinde bulunmamaktadır.

Tablo 8. Beş Yıl İçerisinde Yatırım Yapabiliyor Olma İnancı

	Frekans (n)	Oran %
Evet	225	57,7
Hayır	42	10,8
Fikrim yok	123	31,5
Toplam	390	100,0

Çalışan kadınlar maaşlarını temel ihtiyaç giderlerinden daha çok yatırım ve birikim için kullanmaktadırlar. Çalışma yaşamının hane ekonomisine katkı sağlamakta, yatırım ve birikim için aracı faktör olmaktadır. Maaşından artırım yapan ve maaşının hane ekonomisinin refahını artırdığını düşünen katılımcılar gider azaltıcı yöntemler uyguladıklarını belirtmektedirler. Maaşları dışında gelir artırıcı

herhangi bir yöntem ise uygulamamaktadırlar. Bununla birlikte katılımcıların %62,3'ü hane içerisinde gider azaltıcı yöntemler uyguladıklarını ifade etmektedirler (Tablo 9).

Tablo 9. Gider Azaltıcı Yöntem Uyguluyor Musunuz? Sorusuna Verilen Yanıtlar

	Frekans (n)	Oran %
Evet	243	62,3
Hayır	77	19,7
Kararsızım	70	17,9
Toplam	390	100,0

Katılımcıların harcamaları sonrası aylık maaşlarından arta kalan meblağ olduğunu belirtenlerin oranının yüksek olmasıyla beraber gider azaltıcı yöntemlere başvuran katılımcı oranının da yüksek olması hane ekonomisinin kontrol altına alınmaya çalışıldığını göstermektedir. Çalışma içerisinde, harcamalar sonrası maaşından artırım yapan katılımcılar aynı zamanda gider azaltıcı yöntemlere de başvurduğu görülmüştür.

Bununla birlikte katılımcıların maaşlarına yönelik ekonomik refah algılarıyla, hane içerisinde gider azaltıcı yöntemler uygulamalarına yönelik yapılan çapraz analizde; katılımcıların %53,2'si maaşlarının hanenin ekonomik refahını artırdığını düşünürken aynı zamanda gider azaltıcı yöntemler uyguladıklarını belirtmektedirler (Tablo 10). Gider azaltıcı yöntemler gelir-gider dengesinin eşit olduğu durumlarda zorunlu olarak uygulanabilecek bir tasarruf türüyken, maaşından artırım yapan ve maaşının hane ekonomisinin refahını artırdığını düşünen katılımcılar yine de gider azaltıcı yöntem uygulamakta olduklarını belirtmektedirler.

Tablo 10. Gider Azaltıcı Yöntem ile Ekonomik Refah Arasındaki Çapraz Analiz

		Sizin maaşınızın evin ekonomik refah artırdığını düşünüyor musunuz?			
		Evet	Hayır	Kararsızım	Toplam
Gider azaltıcı yöntem uyguluyor musunuz?	Evet	53,2%	3,3%	5,7%	62,2%
	Hayır	15,7%	1,0%	3,1%	19,8%
	Kararsızım	15,2%	0,3%	2,6%	18,0%
	Toplam	84,1%	4,6%	11,3%	100,0%

“Sizin maaşınızın hanenin ekonomik refahını artırdığını düşünüyor musunuz?” sorusu ile katılımcılara kontrol sorusu olarak iş hayatına katılımında hane ekonomisinde pozitif bir değişim olup - olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen veriler sonucu uygulanan çapraz analizde, maaşın evin ekonomik refahını artırdığını ve hane ekonomisinde pozitif bir katkı sunduğunu belirten katılımcıların oranı %78,1'dir (Bkz. Tablo 11). Bu oran göstermektedir ki katılımcıların maaşlarının hisseditir düzeyde hane ekonomisine katkı sağladığı algısına sahiptir.

Tablo 11. Çalışma Hayatının Hane Ekonomisi ve Ekonomik Refah Algısına İlişkin Çapraz Analizi

		Sizin maaşınızın ekonomik refahı artırdığını düşünüyor musunuz?			
		Evet	Hayır	Kararsızım	Toplam
İş hayatında olma sürecinizde hane ekonomisinde pozitif bir değişim oldu mu?	Evet	78,1%	2,1%	7,5%	87,7%
	Hayır	0,5%	2,1%	1,5%	4,1%
	Kararsızım	5,4%	0,5%	2,3%	8,2%
	Toplam	84,1%	4,6%	11,3%	100,0%

İş ile ilişkili faktörlerden genel olarak memnun olan katılımcılar gelecekte de çalışma hayatında olma inancını taşımaktadırlar. Buna göre katılımcıların önemli çoğunlukta %80'i beş yıl sonra çalışıyor olmaya inanmaktadırlar (Bkz. Tablo 12). Gelecekte; çalışma, yatırım ve mutlu bir yaşam arasında en kuvvetli inancı çalışma konusunda göstermektedirler.

Tablo 12. Beş Yıl Sonra Çalışıyor Olma İnancı

	Frekans (n)	Oran %
Evet	312	80,0
Hayır	24	6,2
Fikrim yok	54	13,8
Toplam	390	100,0

SONUÇ

Dünya siyasetinde yükselen feminist söylemler devletlerin ve uluslararası kurumların politikalarını etkilemektedir. Temel feminist ilkeler olan kamusal ve özel alan ayrımının ve patriyarkanın kaldırılma çabaları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın-erkek eşitliği ilkeleri 1980 yılı ve sonrasında ülkelerin gündemlerine girmektedir. 1980 yılı öncesi cinsiyetler arası eşit işe ücret gibi temel haklar konuşulsa da istihdamı kolaylaştırıcı ve teşvik edici çalışmaların hem ulusal hem uluslararası düzende bu tarihten sonra gerçekleştirildiği görülmektedir. 1980 yılı ve sonrasında Türkiye’de kadınların kamusal alandaki varlıkları hem toplumsal düzende hem de mevzuatta görünür olmaya başlamaktadır. Yine de Türk mevzuatında 2000’li yıllara kadar, kadınlar geleneksel Türk aile yapısında ev içi olarak konumlandırıldığından, toplumsal cinsiyet rolleri alışlagelmiş şekilde hala devam etmektedir.

Kadının sosyoekonomik olarak güçlendirilmesi kamu politikası halini almaktadır. Kadının kamusal alanda var olmasıyla birlikte eşitlikçi politikalar üreilmeye devam edilmektedir. Türkiye’de ulusal politika belgeleri incelendiğinde, kalkınma planları, strateji belgeleri ve kadının güçlendirilmesine dair belgeler aracılığıyla politika hedeflerinin oluşturulduğu görülmektedir. Politika belgeleri kadının istihdamını doğrudan artırıcı ve kentli-köylü, ulusal-bölgesel, kendi hesabına ya da başkasının hesabına fark etmeksizin tüm kadınların çalışma yaşamını düzenleyen bir yapıdadır. Bu politika belgelerinin amacı; kadının ekonomik olarak güçlendirilmesi, kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması, kadınların istihdamının artırılmasının sağlamaktır.

Çalışma sonucunda, Türkiye’de politika belgelerinin kadınların girişimcilik ve istihdamını teşvik edici yapıda olduğu ancak istihdamı artırırken ev içi sorumluluğunu azaltıcı ya da dengeleyici politika uygulamalarının asgari düzeyde olduğu görülmüştür. Çoklu rollere sahip kadınların hayatında ekonomik refahı artırıcı politikalar uygulanmakta ancak yaşamın memnuniyet yönünü artırıcı politikaların eksikliği görülmektedir.

Evli ve çalışan kadınlar anne ve eş olmanın gerektirdiği görevleri yüksek oranda gerçekleştirdikleri algılarına sahiptirler. Ev içi sorumlulukların artması genel yaşam memnuniyetini azaltırken, bu sorumluluklar yine katılımcıların kendileri ayırdıkları zamandan duydukları memnuniyeti de olumsuz etkilemektedir.

Evli ve çalışan kadınlar maaşlarından artırım yapmaktadırlar ancak arta kalan bu kısmı belirli bir hedef doğrultusunda biriktirmemekte ya da temel ihtiyaç harici kullanmaktadırlar. Kadınlar çalışsa da hala eve asıl katkı sunan kişi olarak görülmediği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Evli ve çalışan kadınlar, maaşlarının evin ekonomik refahını artırdığını ve hane ekonomisinde pozitif bir katkı sunduğu algısına sahiptirler. Katılımcıların sahip oldukları birikim ve yatırımlar incelendiğinde, kadınlar çalışma süreleri içerisinde çeşitli birikim ve yatırımlara sahip olmaktadır.

Gelir ile çalışılan işin mutlu etmesi arasında doğru orantı bulunmaktadır. Gelir arttıkça işten mutlu olan katılımcı oranı da artmaktadır. Katılımcılar kendilerinden ziyade aileye ayırdığı zamandan daha yüksek oranda memnun olmaktadır. Evli ve iş yaşamındaki kadınların kendileri ve aileleri arasında

ayırıldığı vakitten memnun olmama oranları karşılaştırıldığında ise kadınların aileden ziyade kendilerine ayırıldığı zamandan daha yüksek oranda memnun olmamaktadırlar.

Evli ve çalışan kadınlar çoklu rollerinin önem ve öncelikleri incelendiğinde, her üç kadından ikisinin, iş ve aile rollerini birbirinin alternatifi olarak görmemekte ve iki role de eşit derecede önem vermektedirler. Her üç kadından birine göre, aile rolleri daha önemli ve önceliklidir. Evli ve çalışan kadınlar gelirleri arttıkça aile ve iş yaşamındaki rollerine eşit derecede önem verme oranı da artmaktadır. Bununla birlikte evli ve çalışan kadının -yıl bazında- çalışma süreleri arttıkça aile içerisindeki rolünü önceleyen katılımcı oranı azalmaktadır.

Çalışan kadınlar gelecekte de çalışma yaşamında bulunmayı istemektedirler. Katılımcıların çoğunluğu beş yıl içerisinde yatırım yapabileceğini düşünmektedir. Yatırım yapacağını düşünmeyenlere göre fikri olmayanların oranı ise daha yüksektir. Her üç kadından birinin gelecekte yatırım yapabilme konusunda fikrinin olmaması, ekonomik olarak belirsiz ya da istikrarsız bir durumda olabileceklerini göstermektedir. Bununla birlikte genel çoğunluk beş yıl sonra yatırım yapabilme inancına sahiptir.

Araştırmanın sonucuna göre, çalışan kadınların gelecekte çalışıyor olma ve yatırım yapabilme algılarındaki kuvvetli inanç, gelecekte mutlu bir hayat yaşamada ise oldukça düşük düzeydedir. Katılımcılar mutlu bir yaşamlarının olacağı konusunda fikri olmadığını belirtmektedirler. Bu durum evli ve çalışan kadının sosyal yönden belirsiz bir yaşam algıları olduğunu göstermektedir.

Bu değerlendirme sonucu, evli ve çalışan kadının ekonomik refah bakımından ortalama üstü bir grafik oluşturduğunu, yaşam memnuniyeti yönünden ise ortalama altı bir grafik oluşturduğunu göstermektedir. Çalışma hayatında yer almak ekonomik olarak fayda sağlarken mutlu bir yaşam için belirsizlik oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye’de evli kadının çalışma hayatına katılımıyla yaşamında maddi kazanımlar ve bu kazanımlara bağlı ekonomik refahı artarken, yaşamındaki memnuniyet ise azalma eğilimindedir. Bu sonuç ve değerlendirmelere göre, evli ve çalışan kadınlar ekonomik refah açısından memnun ancak yaşam memnuniyeti orta ve altı düzeydedir.

Yapılan çalışma sonucunda, kadının sosyoekonomik olarak kuvvetlendirilmesini istihdam ile ilişkilendiren kamu politikalarının, kadınları yalnızca ekonomik olarak güçlendirebildiği sonucuna ulaşılmaktadır. Çalışan ve evli kadının sosyal yönden güçlendirilmesi sadece istihdam ile ilişkili olmadığı görülmektedir. Kadınların yaşam memnuniyetlerinin artması ve sosyal yönden de güçlendirilmeleri için istihdam harici kamu politikalarına da ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu doğrultuda, çoklu rolleri yoğun tempoda yaşayan evli ve çalışan kadınların yaşam memnuniyetinin artırılmasına yönelik yapılacak çalışmalara ayrıca ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982).
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf> (01.05.2020).
- 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu (2001) <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf> (01.05.2020).
- 743 Sayılı Türk Kanunu Medenisi (1926) <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.3.743.pdf> adresinden (10.05.2020).
- Akyurt, N. (2018) Kadın Çalışanlarda Kariyer Engelleri: Radyoloji Çalışanları Örneği. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 6 (1), 85-107.
- Anayasa Mahkemesi Kararı (1990)
<http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/6604a41a-c3e9-4b6f-bcb7-65def934b994?excludeGerekce=False&wordsOnly=False> (01.05.2020).
- Anderson, J. C. (2011) *Public Policymaking*, Stamford,CT: Cengage Learning.
- Coşkun, S. (2013) *Akademisyenlerin İş ve Aile Karakteristiklerinin Evlilik, Aile ve Yaşam Tatmini ile İlişkisi: İş ve Aile Çatışmasının Aracı Rolü*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Eryılmaz, B. (2009) *Kamu Yönetimi*. Ankara: Okutman Yayıncılık.
- Gül, H. (2015) Kamu Politikası Analizi, Yöntemleri ve Teknikleri. *Yasama Dergisi*, 29 (Ocak-Nisan), s. 1-31.
- Heywood, A. (2011) *Siyasi İdeolojiler*. Ankara: Adres Yayınları.
- Karapınar, P., İlsev, A. ve Ergeneli, A. (2006) İş-Aile ve Aile-İş Çatışmasına Etki Eden Demografik Değişkenler ve Bu Çatışmalar Arasındaki İlişki. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24 (2), 85-108.
- Kızıldağ, F. ve Cin, F. M. (2017) Evli Kadınlarda Çalışmanın Toplumsal Cinsiyet Algılarına ve Aile İşlevselliklerine Etkisi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Yıl:17 Sayı:33 Bahar 2018/1 s.241-251.
- Koray, M. (2005) *Sosyal Politika*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kul Parlak, N. (2016) Avrupa Birliği'nde İş-Yaşam Dengesine Yönelik Uyumlaştırma Politikaları: Ebeveyn İzni. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 56-91.
- Mardin, N.B. (2000) Sağlık Sektöründe Kadın Araştırması. http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/saglik_sektorunde_kadin.pdf (21.04.2020)
- Sancar, S. (2014) *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti: Erkekler Devlet, Kadınlar Aile Kurar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sağlık-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi (SASAM) (2015) *Türkiye'de Çalışan Kadın Olmak*. (Yazar Özaydın, M. M.). <http://www.saglikksen.org.tr/cdn/uploads/gallery/pdf/b9a698e9caada0c066ee7fd941022f98.pdf> (10.05.2020).
- Sözen, S. (2011) Türkiye'de Demokratikleşme ve Kamu Yönetimi Reformu: Son On Yıla Genel Bir Bakış. *Türk İdare Dergisi*, Sayı: 473, s. 133-148.
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2016) *Türkiye Aile Yapısı Araştırması (TAYA)*. Ankara: TDV Yayın Matbaacılık.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2019) On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlani.pdf> (03.05.2020).
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2018). Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023) <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/6315/kad%C4%B1n%C4%B1n-gue%C3%A7lenmesi-strajesi-belgesi-ve-eylem-plan%C4%B1-2018-2023.pdf> (11.05.2020).

T.C. Aile, alışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı alışma Genel Müdürlüğü, (2017). Ulusal İstihdam Stratejisi (2014 – 2023). <http://www.uis.gov.tr/media/1437/uis2014-2023.pdf> (11.05.2020).

Taşkın, B. (2020) Political Representation of Women in Turkey. Institutional Opportunities versus Cultural Constraints. In: *Open Gender Journal*. DOI: 10.17169/ogj.2020.106.

Tokol, A. (2018) *Sosyal Politika* (Ed. Őiřman, Y. ve Oral, A.İ.). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3317.

TÜİK (2016) Aile Yapısı Araştırması. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=109&locale=tr> (28.04.2020).

TÜİK (2019) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> (28.04.2020).

TÜİK (2019) İşgücü İstatistikleri. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=72&locale=tr> (28.04.2020).